

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo.om@gov.fi

Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/26120/2023-OM-100

Lausunnon antaja: Pohjanmaan hyvinvointialue

LAUSUNTO

Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen asiassa. Pohjanmaan hyvinvointialue esittää lausuntonaan seuraavaa:

Tietosuojaseuraamusmaksun vertaaminen hankintalain mukaiseen seuraamusmaksuun

HE luonnoksen mukaan suurin osa niistä viranomaisista ja julkishallinnon elimistä, joita ehdotettu seuraamusmaksu tulisi koskemaan, ovat myös hankintalaissa tarkoitettuja hankintayksiköitä, joille on nykyisin mahdollista määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu hankintalain nojalla. HE luonnoksessa ei ole kuitenkaan huomioitu sitä, että vaikka hankintalaki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella, perustuslakivaliokunta on arvioinut hankintalain yhteydessä seuraamusmaksuja lähinnä muutoksenhakuun liittyviä kysymyksiä. Valiokunta ei ole nimenomaisesti arvioinut hankintalain seuraamusmaksujärjestelmän soveltamista viranomaisiin eikä se ole ottanut kantaa lakiehdotusten suhteesta perustuslakiin.

Hallinnollisen seuraamusmaksun vaikutusten arviointi, lausuntopalautteissa esitettyjen näkökohtien huomioiminen

HE luonnoksessa yksittäisen seuraamusmaksun vaikutusarviointia hyvinvointialueiden osalta on esitetty hyvin lyhyesti. HE luonnoksessa todetaan, että kuten kuntien osalta, myös hyvinvointialueiden osalta sitä, missä määrin yksittäinen hallinnollinen seuraamusmaksu vaikuttaisi viranomaiseen, on vaikeampi arvioida kuin valtion viranomaisen osalta. HE luonnoksessa todetaan myös, että huomioiden esityksessä ehdotetut seuraamusmaksun enimmäismäärät ja vaatimuksen viranomaisen koon ja taloudellisen aseman huomioimisesta, yksittäinen hallinnollinen seuraamusmaksu tuskin juurikaan vaikuttaisi hyvinvointialueen rahoitukseen siten, että lakisääteisten tehtävien hoitaminen vaarantuisi.

HE luonnoksen mukaan vaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon lausuntopalautteessa esitetyt näkökohdat. Aiemmassa lausuntopalautteessa on useaan otteeseen ja vahvasti

nostettu esiin se seikka, että mahdollisessa jatkovalmistelussa olisi syytä arvioida tarkemmin, miten seuraamusmaksun uhka ja seuraamusmaksun määrääminen voisivat vaikuttaa viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. HE luonnoksessa ei ole otettu kattavalla tavalla huomioon aiemmassa lausuntopalautteessa esitettyjä näkökohtia, vaikka HE luonnoksessa näin esitetään tehdyn. Hyvinvointialueiden osalta esitetty arviointi on jäänyt muutenkin kapeaksi. Arvioinnin tekemisen hankaluudesta huolimatta arviointia tulee tehdä.

Pohjanmaan hyvinvointialue yhtyy aiemmissa ja nykyisissä lausuntopalautteissa esitettyyn siitä, että asian valmistelussa tulee arvioida tarkemmin sitä, miten seuraamusmaksun uhka voisi vaikuttaa viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamiseen ja perusoikeuksien toteutumiseen. Tämän jatkoarvioinnin tekeminen on keskeistä hyvinvointialueiden osalta, kun otetaan huomioon hyvinvointialueiden lakisääteiset tehtävät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisessä.

Seuraamusmaksun vaikutus viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamiseen

HE luonnoksessa on esitetty keinoja, joilla seuraamusmaksun budjettivaikutuksia seuraamusmaksun kohteena oleviin viranomaisiin pyrittäisiin tasaamaan ja joilla seuraamusmaksu ei aiheuttaisi kohtuutonta haittaa viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Tällaisina seikkoina on esitetty mm. se, että seuraamusmaksujen määrät olisivat alemmat kuin yleisessä tietosuoja-asetuksessa säädetyt enimmäismäärät sekä se, että seuraamusmaksun määrässä tulee ottaa huomioon viranomaisen koko ja taloudellinen asema.

HE luonnoksessa on esitetty viranomaisia koskevan seuraamusmaksun määrittämistapoja. Kuitenkaan sitä, miten seuraamusmaksun kohtuuttomuus- ja budjettivaikutusten lieventämiseksi esitetty viranomaisen taloudellisen aseman huomioon ottaminen vaikuttaisi määrättävään seuraamusmaksuun ei ole tarkemmin esitetty. Hyvinvointialueiden näkökulmasta tätä on pidettävä merkittävänä seikkana, jota tulee selvittää ja arvioida tarkemmin. On realistisesti oletettavissa, että pienemmästäkin päästä määrätty seuraamusmaksu huonontaa hyvinvointialueiden asemaa lakisääteisten velvoitteidensa hoitamiseksi ja perusoikeuksien toteuttamiseksi.

Muut toteuttamisvaihtoehdot

HE luonnoksessa mukaan hallinnollisiin seuraamusmaksuihin perustuvan seuraamusjärjestelmän ohella vaihtoehtoisina toteutustapoina on tarkasteltu mahdollisuutta säilyttää nykytila sellaisenaan sekä rikosoikeudellisten seuraamussäännösten täydentämistä tarvittavin osin. Tarkastelu ja tämän vaihtoehtoisen toteuttamistavan tarkempi selvittäminen ja arviointi on kuitenkin jäänyt melko kapealle tasolle.

Muun muassa eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia on hallituksen esitystä edeltäneen arviomuiston lausuntokierroksella todennut, että seuraamusmaksuja parempi vaihtoehto olisi se, että parannettaisiin virkarikosoikeudellisen vastuun toteutumisen mahdollisuuksia selkeyttämällä sääntelyä, jonka perusteella luonnollisten henkilöiden vastuuasemat rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän tehtävistä vastaavina tahoina ongelmatilanteissa löytyvät. Samanlaisia näkökulmia on esitetty myös muiden tahojen antamissa lausuntopalautteissa. Hallinnollisen seuraamusmaksun käyttöönoton sijaan virkarikosoikeudellisen vastuun toteutumisen mahdollisuuksia tulee parantaa selkeyttämällä sääntelyä. Tämä edellyttää, että asiaa ja toteuttamista selvitetään ja arvioidaan laajemmin ja tarkemmin.

Linda Jakobsson-Pada

Hallintojohtaja

Pohjanmaan hyvinvointialue

linda.jakobsson-pada@ovph.fi

puh: 040 6492883